

Talousarvion 2020 ja taloussuunnitelman 2021-2022 raamin alustava käsittely

KH 28.05.2019 § 169

Vuoden 2020 talousarvion sekä taloussuunnitelmavuosien 2021-2022 raamin valmistelu käynnistyy.

Valtuustoseminaarissa 3.6.2019 linjataan talousarvion valmistelua ja käsitellään talousarvion 2020 linjauksia. Oulunkaaren kuntaneuvottelut käynnistyvät 10.6.2019.

Talousarvion käsittelyn aikataulu:

- 28.5 Raamin alustava käsittely, kaupunginhallitus
- 3.6 valtuustoseminari, talousarvio 2020 linjaukset
- 11.6 päätös raamista ja raamin jakamisesta toiminta-alueille sekä laatimisohejeet, kaupunginhallitus
- 8.10 talousarvion valmistelun tilannekatsaus, kaupunginhallitus
- 26.11 talousarvion käsittely, kaupunginhallitus
- 12.12 talousarvion hyväksyntä, valtuusto

Talousarvion raamin lähtökohtana on arvio tulorahoituksen kehitymisestä, kuluvan vuoden talousarvio ja arvioitu toteuma sekä strategiset linjaukset ja toiminnalliset tavoitteet.

Yleinen taloustilanne

Valtiovarainministeriön 4.4.2019 julkaiseman taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talouskasvu hidastuu selvästi nousukauden jälkeen. Tämä on seurausta asuinrakennusinvestointien kääntymisestä laskuun sekä ulkomaankaupan kasvun hidastumisesta. Suomen talouden kasvu hidastuu lähivuosina alle 1 ½ prosentin vuosikasvuvauhtiin. Keskipitkällä aikavälillä vuosina 2022– 2023 talouskasvu hidastuu alle yhteen prosenttiin.

Nopean talouskasvun vuoksi työttömyys on laskenut lähelle tasoa, joka kiihdyttää ansiotason nousua. Sen seurauksena kotitalouksien ostovoima paranee, mutta yritysten kustannukset nousevat.

Julkinen talous tasapainottuu vuosikymmenen vaihteessa. Julkisen talouden sektoreista valtionhallinto ja paikallishallinto ovat kuitenkin edelleen alijäämäisiä. Julkinen talous alkaa jälleen heikentyä 2020-luvun alkuvuosina, kun sopeutustoimet päättyvät ja talouskasvu hidastuu.

Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu vahvana, koska kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvavat hyvää vauhtia.

Yksityiset investoinnit kasvavat vauhdilla, erityisesti uusien asuntojen rakentaminen vähenee voimakkaasti. Vaikka maailmantalouden kasvunäkymät ovat heikentyneet, suurilla suomalaisilla teollisuusyrityksillä on runsaasti investointisuunnitelmia. Suomen viennin kasvua hidastaa maailmankaupan hidastuva kasvu. Vientikysynnän kehitystä varjostaa erityisesti euroalueen väheneminen talouskasvu.

Vuonna 2019 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 1,7 %. Alkuvuonna kertyneet myönteiset tiedot viittaavat tuotannon kasvun jatkumiseen. Näitä ovat mm. teollisuuden uusien tilausten ja elinkeinoelämän tuotanto-odotusten kasvu sekä kasvukeskusten vahvana jatkuva rakennustoiminta. Toisaalta kasvun rajoitteistakin on viitteitä, sillä monella toimipaikalla on yhä pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta. Lisäksi monella yksityisen liike-elämän toimialalla kysynnän puutetta pidetään nyt yleisempänä tuotannon kasvua rajoittavana tekijänä kuin vielä viime vuoden lopulla.

Työllisten määrä nousee 1,2 % v. 2019, vaikka asuntorakentamisen kasvun pysähtyminen alkaakin loppuvuonna hidastamaan työllisyyden kasvuvauhtia. Koko vuoden 2019 työllisyysasteen ennakoidaan nousevan 72,7 prosenttiin. Talouskasvun hidastuminen ja nimellispalkkojen nousu alkavat asteittain heikentää työvoiman kysynnän kasvua vuosina 2020-2021. Työllisten määrän kasvu hidastuu 0,4 prosenttiin v. 2020 ja edelleen 0,3 prosenttiin v. 2021. Työllisyysaste nousee 73,6 prosenttiin v. 2021 työikäisen väestön edelleen vähentyessä. Pitkäaikais- ja rakennetyöttömien määrät ovat edelleen suuremmat kuin edellisen suhdannehuipun aikana v. 2008. Työllisyyden kasvun jatkuessa myös työttömien määrä vähenee edelleen v. 2020, mutta työvoimakustannusten nousun kiihtyessä työttömyysasteen lasku pysähtyy 6 prosentin tuntumaan v. 2021.

Vuonna 2019 ansiotaso nousee 2,8 %. Ansiotason nousua 3,3 prosenttiin v. 2020 kiihdyttää kiristyvät työmarkkinat, mikä purkautuu kasvaviin liukumiin. Myös julkisen sektorin lomarahojen palautuminen vaikuttaa ansiotason nousua kiihdyttävästi. Vuonna 2021 ansiotaso nousee 3,1 %.

Julkinen talous vahvistuu kuluvana ja ensi vuonna ja on vuosikymmenen vaihteessa tasapainossa. Julkisen talouden alijäämät alkavat kuitenkin kasvaa 2020-luvun alkuvuosina, kun sopeutustoimet päättyvät ja talouskasvu hidastuu. Myös julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kääntyy kasvuun.

Julkista taloutta heikentää väestön ikääntyminen, joka kasvattaa vuosittain eläke-, terveydenhoito- ja hoivamenoja. Työikäisen väestön määrän väheneminen heikentää myös talouden kasvumahdollisuuksia. Pitkällä aikavälillä väestön ikääntyminen vaarantaa julkisen talouden kestävyuden, sillä näköpiirissä oleva talouskasvu ei nykyrakentein riitä rahoittamaan julkisia hyvinvointipalveluja ja etuuksia.

Maakunta- ja sote-uudistuksen kaatumisen vuoksi sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuun menopaineet pysyvät kuntasektorilla. Lisäksi lapsi-ikäluokkien pienenemisen myötä perusopetuksen järjestäminen on monessa kunnassa kasvava haaste.

Kuntaliiton kokonaistaloudellisten ennusteiden mukaan (Lähde: Kuntaliitto 4.4.2019) kuntien kustannustason muutos on vuonna 2019 2,4 %, vuonna 2020 3,0 %, vuonna 2021 2,7 % ja vuonna 2022 2,6 %. Valtionosuusindeksin muutos oli vuonna 2017 -0,5 %, vuonna 2018 1,4 %, vuonna 2019 valtionosuusindeksin muutos on 1,6 %, vuonna 2020 2,7 %, vuonna 2021 2,7 % ja vuonna 2022 2,6 %. Palkkasumman muutokseksi ennustetaan tälle vuodelle 4,0 %:n kasvua, vuodelle 2020 3,7%:n, vuodelle 2021 3,4 %:n ja vuodelle 2022 2,8 %:n kasvua.

Kaupungin talouden liikkumavara

Pudasjärven kaupungilla ei ole kovin suurta talouden liikkumavaraa tuleville vuosille. Viime vuoden tilikauden tulos oli huomattavasti ennakoitua heikompi. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä muutettu talousarvio ylittyi n. 838 799 euroa ja tilikauden alijäämäksi muodostui -4,12 milj. euroa.

Vuonna 2018 nettoinvestoinnit toteutuivat n. 4,31 milj. euron suuruisena. Tälle vuodelle on varauduttu n. 8,74 milj. euron investointeihin ja tuleville vuosille on isoja investointitarpeita. Kaupungin lainakanta oli vuoden 2018 tilinpäätöksessä 3 180 €/asukas.

Kaupungille on hyväksytty uusi kasvustrategia vuosille 2017- 2027. Tarkoitus on lisätä kasvua, työpaikkoja ja väestömäärää ja sitä kautta myös verotuloja. Tulorahoitus (verotulot+valtionosuus) on heikentynyt parin viime vuoden aikana merkittävästi.

Valtionosuudet toteutuivat vuonna 2017 n. -1,6 milj. euroa (-4,0 %) huonommin kuin vuotta aiemmin ja vuonna 2018 n. -1,1 milj. euroa (-2,9 %) huonommin kuin vuotta aiemmin. Valtionosuuspäätöksen mukaan valtionosuudet toteutuvat vuonna 2019 n. 54 tuhatta euroa (0,15 %) paremmin kuin vuonna 2018. Tämän hetkisen ennusteen mukaan valtionosuudet kasvaisivat ensi vuodelle n. 2 milj. euroa (6,0%).

Verotulot kertyivät vuonna 2017 n. 0,8 milj. euroa paremmin kuin vuotta aiemmin, mutta vuonna 2018 huomattavasti ennakoitua heikommin johtuen suurista verotuksen oikaisu- ja palautusosuuksista v. 2017. Verotulot heikkenivät vuodelle 2018 n. -1 milj. euroa (-4,4 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2019 verotulojen kertymään on vaikuttanut tulorekisterin käyttöönotossa ilmenneet ongelmat. Kun osa verotuloista on jäänyt kertymättä tulorekisterin ongelmien vuoksi, on tässä vaiheessa vaikea arvioida todellista verotulokertymää.

Verotulojen kasvu jatkossa edellyttää kasvustrategian toteutumista. Valtionosuuden kehityksestä saadaan myöhemmin tarkempia ennusteita ja verotulojen ennustekehikkoa päivitetään kuukausittain. Ennustetusta tulorahoituksen kasvusta huolimatta ennustettu kuntatalouden menojen kasvu edellyttää tarkkaa talouden seurantaa ja menokasvua hillitsevää kehitystä.

Raamin suunnittelussa tulee huomioida tulevien vuosien tulorahoituksen kehittyminen. Raamin suunnittelu aloitetaan -0,9 %:n sopeuttamisella vuoden 2019 tasosta.

Talousarvion valmisteluvuosille 2020-2022 sisältyy vielä paljon epävarmuustekijöitä, jotka vaikuttavat oleellisesti tulo- ja menolajien arviointiin. 4.4.2019 julkaistun Kuntatalous-ohjelman vuosille 2020-2023 perustuvan valtionosuuslaskelman mukaan valtionosuudet kasvavat vuonna 2020, jos

valtionosuuslainsäädäntöä ei muuteta. Laskelman julkaisuhetkellä hallituksen muodostaminen on kesken eikä hallitusohjelmaa ole vielä laadittu.

Kaupunginhallitus linjaa raamin valmistelua 3.6. pidettävään valtuustoseminariin. Päätös raamista ja raamin jakamisesta toiminta-alueille sekä talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjeet käsitellään kaupunginhallituksen kokouksessa 11.6.2019.

Asian ovat valmistelleet hallintojohtaja Seija Turpeinen, puh. 0400 949 620 ja laskentasihteeri Airi Harju, puh. 040 642 8294.

Kaupunginjohtajan esitys:

Kaupunginhallitus linjaa raamin valmistelua.

Päätös:

Käytiin keskustelu talouden raamin tilanteesta.

--

Merkitään pöytäkirjaan, että Marja Lantto poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen klo 20.41.